

Kirjasto-opista kirjastotieteeksi: lisähuomautus

Kirjastoalan koulutuksen siirtymistä Tampereen yliopiston yhteiskunnallisesta opetusjaostosta yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan ovat käsitelleet tässä lehdessä mm. Mirja Iivonen (1986, 83–87), Anneli Perälä (1986, 105–108), Kalervo Järvelin ja Pertti Vakkari (1988, 18–32) sekä Oili Kokkonen (1988, 84–87). Ehkä on aiheellista hieman täydentää näissä artikkeleissa esitettyjä tietoja ja näkemyksiä henkilökohtaisella muisteluksella.

Mirja Iivonen toteaa (s. 83), että lokakuussa 1967 yhteiskunnallinen opetusjaosto teki esityksen kirjastotutkimuksen siirtämisestä humanistiseen tiedekuntaan. Olin tällöin (lukuvuonna 1966/67–1968/69) opetusjaoston jäsenenä hoitaessani Raili Kaupin viransijaisena kirjasto-opin lehtoraattia hänen toimiessaan vt. filosofian professorina taloudellis-hallinnollisessa tiedekunnassa. Raili Kauppi oli tiedekuntaan siirtymisen kannalla. Opetusjaoston tämä ja edellinen vastaava kannanotto vuonna 1966 vastasivat hänen ajatuksiaan, mutta eivät olleet hänen aikaansaamiaan.

Toisena kirjasto-opin lehtorina toimi Eila Seppälä (kuoli liikenneonnettomuudessa 5. 7. 1968), joka siis oli opetusjaoston kannanottojen takana. Eila Seppälä oli mm. laatinut perustelut jaoston esitykselle kirjastotieteen professorin saamisesta humanistiseen tiedekuntaan. Siinä korostettiin, että kirjastotutkimuksen opiskelu tapahtui jo suurelta osin tiedekunnassa (kielel, 2 approbaturarvosanaa). Siirtyminen kokonaan tiedekuntaan mahdollistaisi jatko-opiskelun kirjasto-opissa (Tampereen yliopisto. Yhteiskunnallinen opetusjaosto. Kokous 16/1967, 25. 10. 1967, pöytäkirja, liite 2). Opetusjaoston esityksen syntyyn v. 1967 vaikutti nähtävästi paljon, että kirjastotutkimuksen opiskelijoilla oli pohjakoulutuksena ylioppilastutkinto toisin kuin jaoston muilla opiskelijoilla.

Itse kannatin ja myöhemmin ajoinkin kirjastoalan koulutuksen siirtämisestä tiedekuntaan lähinnä kahdesta syystä:

1) Oli mielestäni nurinkurista, että niin heikosti palkatulla alalla kuin kirjastonhoito ei alan opiskelua voitu yhdistää osaksi kandidaatintutkintoa, joka kuitenkin alempana tai ylempänä vaadittiin moniin virkoihin nimenomaan teollisissa kirjastoissa.

2) Opetusjaostossa oli aiheellisesti kritisoitu kirjasto-opin erikoistöiden kirjavaa ja osittain varsin heikkoa tasoa. Keinona kohottaa ohjauksen laatua näin opettajien statuksen nostamisen.

Eräänä mallina oli tietenkin journalistinen koulutus, jota annettiin samassa opetusjaostossa, mutta joka lehdistö- ja tiedotusopin muodossa oli edustettuna myös tiedekuntatasolla. Ajatukseni olivat paljolti samansuuntaisia kuin myöhemmän yleisten kirjastojen koulutusta pohtineen toimikunnan (Meri & Nuotio & Putkonen 1970).

Opetusjaoston esityksen johdosta jouduin v. 1968 keskusteluun humanistisen tiedekunnan silloisen dekaanin professori Väinö Heikkisen kanssa. Heikkinen on kasvatustieteilijä, aine kuului tällöin vielä humanistiseen tiedekuntaan. Keskustelu oli mieleenjäädä. Heikkinen keskittyi perustelemaan kielteistä kantaansa siirtoon analysoimalla kysymystä, voidaanko puhua kirjastotieteestä tieteenä. Hänen mielestään ei se, että tietylle ammattikunnalle halutaan tiedekuntatasoista koulutusta ja tiettyjä alaan liittyviä ongelmia on syytä systemaattisesti selvittää, lainkaan riittänyt perusteluksi yliopistollisen oppituolin aikaansaamiselle. Sensijaan Heikkinen ei mitenkään viitannut humanistisen tiedekunnan tarpeisiin saada perinteiset aineet vahvoiksi, vaikka tämäkin saattoi taustalla vaikuttaa, kuten Oili Kokkonen (s. 85) arvelee. Paatos ja terävyys Heikkisen puheessa kohdistuivat joka tapauksessa kysymykseen kirjastotieteestä tieteenalana.

Edellytykseni käydä tasavertaista keskustelua professori Heikkisen kanssa olivat luonnollisesti erittäin rajoitetut. Muutin tämän jälkeen kantaani tiedekuntaan siirtymisestä varovaisemmaksi. Olin kuitenkin edelleen sitä mieltä, että kysymystä tuli selvittää. Niinpä lähetin asiasta kirjeen joulukuussa 1968 Suomen kirjastoseuralle, joka kutsui kokoon kirjastojärjestöjen neuvottelukokouksen. Anneli Perälän (1986, 106) mukaan neuvottelukokouksessa »olttiin sitä mieltä, että koulutus tulisi järjestää tiedekuntatasolla ja että koulutuksen tulisi olla yhteinen kaikille kirjastotyypeille.» Muistelen tähän aikaan katsoeneeni, että muitakin vaihtoehtoja kuin tiedekuntatasoinen koulutus oli harkittava, mikä näkyy vielä kirjoitukses-

sani Signumissa v. 1971 (Kautto 1971, 125). Toisaalta esitin jo Vaasan kirjastokokouksessa keuhällä 1969 kirjastotieteen professuureja sekä Tampereelle että Helsinkiin. Koko ajan kannatin yhteistä koulutusta yleisiä ja tieteellisiä kirjastoja varten.

Mitä vuonna 1969 ja sen jälkeen on tapahtunut, on tullut huolellisesti kirjoitetuksi muistiin. Mainittakoon kuitenkin, että selostin elokuussa 1969 lehtoreille Karstu ja Kokkonen humanistisen tiedekunnan kielteistä suhtautumista kirjastotieteeseen, mikä lienee osaltaan vaikuttanut heidän kääntymiseensä yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan puoleen.

Kirjastoalan koulutuksen siirtymisestä tiedekuntatasolle on seurannut monenlaista hyvää. Koulutuksen ja palkkauksen tasapaino ei kuitenkaan kunnallisten kirjastojen kirjastonhoitajilla ole parantunut vaan pikemminkin huonontunut välitutkintojen poistamisen seurauksena. Tämä on valitettavaa, mutta mistäpä tutkimusuudistuksen tulon kaikkine seurauksineen olisi voinut 1960-luvulla aavistaa.

Vesa Kautto

Lähteet:

- Iivonen Mirja, Kirjasto-opista kirjastotieteeksi ja informatiikaksi. *Kirjastotiede ja informatiikka* 5(3): 83–87. 1986.
- Järvelin, Kalervo & Vakkari, Pertti, Kirjastotiede ja informatiikka — tiedon hankinnan tiede. *Kirjastotiede ja informatiikka* 7(1): 18–32. 1988.
- Kautto, Vesa, Kirjastokoulutuksemme tällä hetkellä. *Signum* 4(7): 125–128. 1971.
- Kokkonen, Oili, Muistelmia kirjastotieteen ja informatiikan syntyvaiheista. *Kirjastotiede ja informatiikka* 7(3): 84–87. 1988.
- Meri, Sirkka-Liisa & Nuotio, Samuli & Putkonen, Anneli, Yleistenkirjastojen koulutustavoitteet. *Kirjastolehti* 63(5): 148–151. 1970.
- Perälä, Anneli, Teoria ja käytäntö. Suullista ja kirjoitettua perinnettä suuren koulutusmurroksen ajoilta 1968–1970. *Kirjastotiede ja informatiikka* 5(3): 105–108. 1986.
- Tampereen yliopisto. Yhteiskunnallinen opetusjaosto. Kokous 16/1967, 25. 10. 1967, pöytäkirja liitteinen.